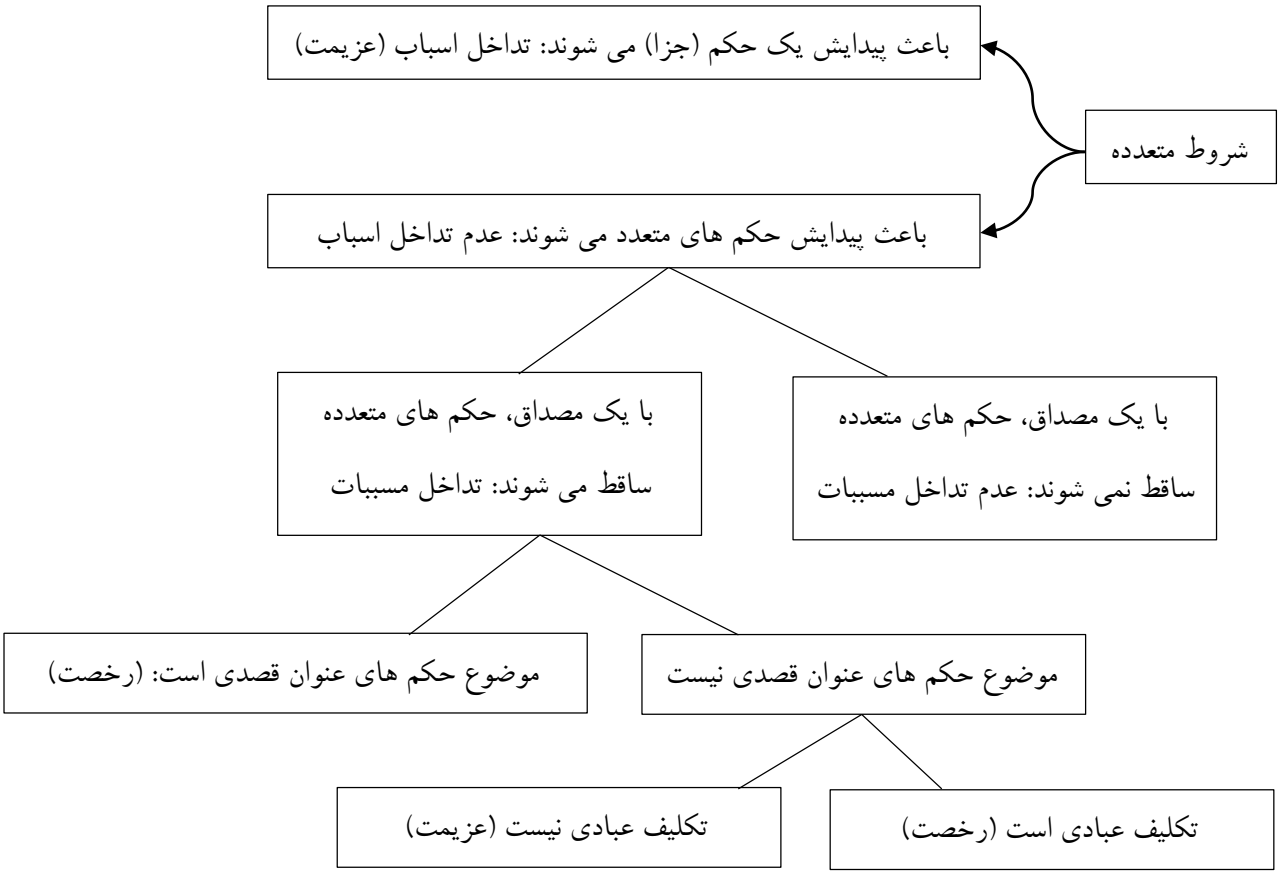
ما می‌گوییم:

۱. مطابق این تقریر، تداخل اسباب مربوط به مقام پیدایش تکلیف است و تداخل مسببات مربوط به مقام تساقط تکلیف است

۲. ما حصل فرمایش امام آن است که:

۳. مراد از عزیمت آن است که مکلف نمی تواند جزا را متعدداً اتیان کند و سقوط جزاها با یک عمل قهری است و مراد از رخصت آن است که مکلف می تواند، با یک عمل، هر دو را ساقط کند و می تواند با دو عمل چنین کند.

۴. به نظر می‌رسد قصدی بودن عناوین، در مسئله دخالتی دارد ولی عبادی بودن، دخالتی در مسئله ندارد. اللهم الا ان یقال: مراد از قصد قربت، قصد امتثال امر است و بدون اینکه مکلف امر خاصی را قصد نکند، نمی‌تواند یک تکلیف را ساقط کند.

مقدمه سوم: محط بحث

حضرت امام اشاره می کنند که بحث تداخل اسباب و مسببات در جایی مطرح است که ماهیت جزا قابلیت تکرار (و حصول به وسیله مصادیق متعدده) را دارا باشد. و لذا اگر مثل «قتل» باشد، اصلاً بحث تداخل یا عدم تداخل

مطرح نمی‌شود. چرا که «اگرچه جزای محارب قتل است و جزای قتل هم قتل است»، ولی نمی شود کسی را دو بار به قتل رساند.

«محطّ البحث ما إذا کان الجزاء ماهیّة قابلة للتکثّر کماهیّة الغسل و الوضوء، و أمّا مع عدم قبول التکثّر فلا محیص عن التداخل، کقتل زید، و مثله خارج عن محلّ النزاع»[1]

۱. همان